

KONDYCJA NGO

w województwie świętokrzyskim
i podkarpackim

2024

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Analiza sektora NGO w Polsce.....	4
2. Zasięg działania organizacji.....	8
3. Osoby działające w organizacjach	10
4. Zatrudnienie w organizacji	14
5. Obszar działania organizacji	15
6. Finanse w organizacjach	16
7. Problemy organizacji pozarządowych	22
8. Potrzeby organizacji.....	24
9. Współpraca NGO z innymi sektorami	27
10. Rekomendacje.....	31
Podsumowanie	33

Wstęp

Publikacja „Kondycja NGO w województwie świętokrzyskim i podkarpackim” została stworzona przez Fundację Aktywizacji i Rozwoju w ramach projektu „Rozwój Instytucjonalny, Misyjny i Wsparcie Realizacji Celów Statutowych Fundacji Aktywizacji i Rozwoju oraz Stworzenie Inkubatora FARMA”.

Projekt ten został zrealizowany dzięki wsparciu finansowemu w ramach konkursu PROO-1a Edycja 2022, organizowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Głównym celem projektu było wsparcie rozwoju instytucjonalnego Fundacji oraz lokalnych organizacji pozarządowych, poprzez działania zwiększające ich potencjał, profesjonalizację oraz współpracę międzysektorową.

Publikacja jest jednym z kluczowych rezultatów projektu, mającym na celu podniesienie świadomości o kondycji NGO w regionie, a także dostarczenie informacji, które posłużą do projektowania skutecznych działań wspierających sektor pozarządowy w województwie świętokrzyskim i podkarpackim. Dokument ten przedstawia opis bieżącej sytuacji organizacji pozarządowych z dwóch województw w porównaniu z NGO z całej Polski.

Materiał stanowi źródło wiedzy o sytuacji finansowej NGOów, ich kapitale ludzkim, problemach i potrzebach oraz o współpracy z innymi podmiotami. Przedstawia kondycje organizacji pozarządowych z terenu województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego. Powstała na podstawie danych uzyskanych od 130 organizacji pozarządowych z terenu ww. województw.

Jest nam niezmiernie miło podzielić się z Państwem wynikami badania. W tym miejscu serdecznie dziękujemy wszystkim organizacjom, które wypełniły ankiety, umożliwiając nam przygotowanie niniejszego opracowania. Wasze zaangażowanie i współpraca były kluczowe dla powstania tego dokumentu.

Fundacja Aktywizacji i Rozwoju

1. Analiza sektora NGO w Polsce

Sektor organizacji pozarządowych (NGO) w Polsce jest obszerny, liczący od 120 do 150 tysięcy organizacji. To czyni go istotnym elementem społeczeństwa obywatelskiego, ale jego struktura jest zróżnicowana. Organizacje pozarządowe odgrywają kluczową rolę w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski, stanowiąc istotny element tzw. trzeciego sektora. Ich działalność obejmuje szerokie spektrum, od pomocy społecznej, przez edukację, ochronę środowiska, aż po obronę praw człowieka. Z biegiem lat organizacje te stały się nie tylko ważnym partnerem w rozwiązywaniu problemów społecznych, ale także znaczącym głosem obywatelskim i siłą napędową zmian społecznych. Jednak mimo ich dużego potencjału, sektor organizacji pozarządowych w Polsce stoi przed licznymi wyzwaniami, które wpływają na jego kondycję i dalszy rozwój. Wysokie wymagania administracyjne, niestabilność finansowa, zmieniające się przepisy prawne oraz rosnąca konkurencja o środki publiczne i prywatne to tylko niektóre z trudności, z którymi muszą zmierzyć się te podmioty.

Struktura sektora NGO

Stowarzyszenia i fundacje stanowią podstawę polskiego sektora NGO, będąc jego najliczniejszymi formami prawnymi. Stowarzyszenia to organizacje zrzeszające członków wokół wspólnego celu, np. wspierania lokalnych społeczności, promowania kultury, sportu czy ochrony środowiska. Wymagają minimum 7 członków założycieli. Fundacje natomiast działają na podstawie majątku założycielskiego i statutu, realizując cele społeczne, edukacyjne, charytatywne czy naukowe. Często mają bardziej sformalizowaną strukturę niż stowarzyszenia. Oprócz stowarzyszeń i fundacji sektor NGO obejmuje również spółdzielnie socjalne, które łączą cele społeczne z działalnością gospodarczą, pomagając w aktywizacji zawodowej grup wykluczonych (np. osób bezrobotnych, niepełnosprawnych), kluby sportowe - organizacje działające w ramach prawa o stowarzyszeniach, wspierające rozwój sportu i rekreacji w społecznościach lokalnych oraz organizacje pracodawców i zawodowe, reprezentujące interesy konkretnych grup zawodowych lub branż.

Organizacje możemy podzielić ze względu na wielkość i skalę działania. W Polsce znaczna część NGO to organizacje o niewielkim zasięgu, działające na poziomie lokalnym lub regionalnym, które skupiają się na rozwiązywaniu problemów w obrębie małych społeczności. Często funkcjonują w oparciu o wolontariat i ograniczone zasoby finansowe, ponieważ w wielu z nich brakuje regularnych źródeł dochodu, co ogranicza ich trwałość. Niektóre organizacje istnieją formalnie, ale tak naprawdę są mało aktywne, tzn. ograniczają działalność do minimum,

np. organizują jedno wydarzenie rocznie. Przyczyn może być wiele, dla wielu z nich może być to brak funduszy, zasobów ludzkich lub zainteresowania w społeczności.

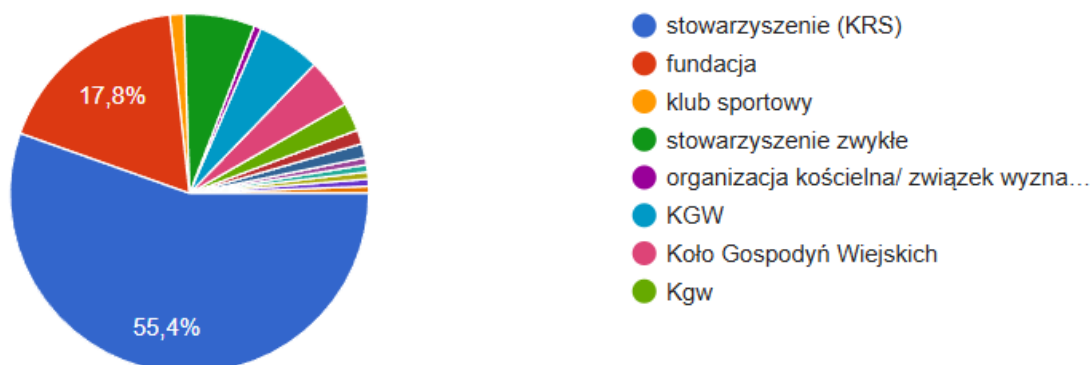
Jednak w Polsce działają nie tylko lokalne NGO, istnieją również profesjonalne organizacje, które mają rozbudowaną strukturę i zespoły pracowników. To organizacje działające na poziomie krajowym lub międzynarodowym, angażujące się w rzecznictwo, duże projekty edukacyjne, pomoc humanitarną czy działania na rzecz praw człowieka (np. Polska Akcja Humanitarna, Fundacja WOŚP, Greenpeace Polska).

Organizacje pozarządowe w województwie świętokrzyskim odgrywają ważną rolę w lokalnej społeczności, choć w porównaniu do innych regionów Polski ich liczba i aktywność mogą być nieco mniejsze. Niemniej jednak, w tym województwie działają liczne organizacje, które angażują się w szeroki wachlarz działań – od pomocy społecznej, przez edukację i kulturę, aż po ochronę zdrowia i ochronę środowiska.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych, w tym stowarzyszeń, fundacji i innych form aktywności obywatelskiej. W 2021 r. zarejestrowanych było około 1500 organizacji pozarządowych, choć liczba ta może się zmieniać w zależności od okresu analizy. Do najliczniejszych organizacji należą stowarzyszenia lokalne, które koncentrują się na działalności na poziomie gminnym lub powiatowym. W regionie tym działa także kilka dużych organizacji o zasięgu ogólnopolskim, które posiadają swoje filie i oddziały w świętokrzyskim.

W województwie podkarpackim NGO odgrywają istotną rolę w wielu aspektach życia społecznego i kulturalnego regionu, mimo, że region ten, podobnie jak inne województwa peryferyjne, boryka się z pewnymi wyzwaniami dotyczącymi rozwoju sektora organizacji pozarządowych. Podkarpacie, z uwagi na swoją specyfikę – obszar o dużym znaczeniu rolniczym i przemysłowym, a także region o relatywnie mniejszym stopniu urbanizacji – charakteryzuje się specyficzną strukturą i dynamiką organizacji społecznych.

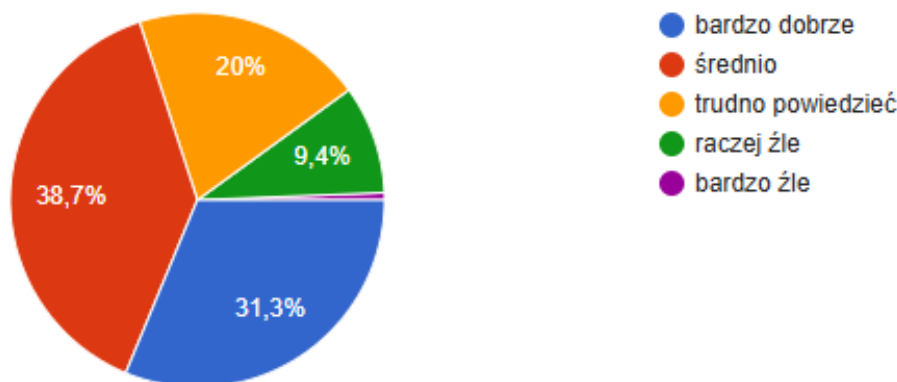
Podkarpackie jest jednym z województw, gdzie organizacje pozarządowe występują w różnorodnych formach – od stowarzyszeń, fundacji po inne inicjatywy o charakterze lokalnym i regionalnym. Z danych zebranych przez Centralny Rejestr Podmiotów Pozarządowych wynika, że na Podkarpaciu działało w 2020 roku ponad 2000 organizacji pozarządowych. Większość z nich to stowarzyszenia, które są aktywne głównie na poziomie lokalnym. Znaczna część koncentruje się na działaniach w obszarach takich jak pomoc społeczna, edukacja, kultura, sport, ochrona zdrowia, a także turystyka i rozwój lokalny. Większość NGO w województwie działa w małych i średnich miastach oraz na obszarach wiejskich, co wynika z struktury demograficznej regionu.

Wykres 1. Forma prawna organizacji z terenu woj. świętokrzyskiego i podkarpackiego

Wykres 1 przedstawia odpowiedzi na pytanie o formę prawną organizacji. Z ankiety wynika, że najliczniejszą grupę wśród organizacji pozarządowych, ponad 55%, stanowią stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Drugie miejsce pod względem liczebności zajmują fundacje, które reprezentują 17,8% wszystkich organizacji. W badaniu uwzględniono również inne typy organizacji, takie jak Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe, stowarzyszenia zwykłe oraz organizacje związane z Kościołem.

Z analizy tych danych wynika, że stowarzyszenia są najbardziej powszechną formą prawną w sektorze pozarządowym, co może świadczyć o ich uniwersalności i przystosowaniu do realizacji różnorodnych działań społecznych. Fundacje, choć mniej liczne, odgrywają ważną rolę w działaniach o bardziej wyspecjalizowanym charakterze, zwłaszcza w obszarach takich jak pomoc charytatywna czy edukacja. Obecność takich form jak Koła Gospodyń Wiejskich czy kluby sportowe wskazuje na silne zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwój inicjatyw kulturalnych, sportowych i obywatelskich. Różnorodność tych organizacji podkreśla duży potencjał sektora pozarządowego w odpowiadaniu na szerokie spektrum potrzeb społecznych.

Wykres 2. Jak oceniasz kondycję swojej organizacji

Na podstawie wykresu 2, przedstawiającego ocenę kondycji organizacji pozarządowych z terenu województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego można zauważyć, że największa grupa respondentów (38,7%) ocenia kondycję swojej organizacji jako średnią. Ponad 30% badanych uważa, że ich organizacja znajduje się w bardzo dobrej kondycji, natomiast 20% nie potrafi jednoznacznie tego określić. Niewiele, bo niespełna 10%, wskazuje na raczej złą sytuację swoich organizacji, a zaledwie marginalny odsetek ocenia ją jako bardzo złą.

Spora część organizacji ocenia swoją kondycję jako bardzo dobrą, co wskazuje, że w dużej mierze organizacje pozarządowe potrafią efektywnie funkcjonować i radzą sobie w obecnych warunkach. Największy odsetek NGO określa kondycję organizacji jako „średnią”, co może wskazywać na pewne trudności, z którymi się borykają, ale nie są one krytyczne. Aż 20% badanych nie potrafi jednoznacznie ocenić kondycji swojej organizacji, może to świadczyć o braku przejrzystości w zarządzaniu, niestabilności finansowej lub braku długoterminowego planowania. Stosunkowo niewielka część organizacji ocenia swoją sytuację jako „raczej złą” lub „bardzo złą”, pokazuje to, że kryzysy w organizacjach pozarządowych są rzadkością.

Dobra kondycja części organizacji może wynikać z ich umiejętności dostosowania się do zmieniających się warunków, np. elastyczności w finansowaniu, dobrej współpracy z darczyńcami czy skutecznego zarządzania. Wysoki odsetek odpowiedzi „średnio” i „trudno powiedzieć” może wskazywać na problemy z finansowaniem, zwłaszcza w przypadku mniejszych organizacji pozarządowych, które mogą być bardziej uzależnione od niestabilnych źródeł finansowania. Brak stabilności może wynikać z ograniczeń wsparcia ze strony państwa, zmieniających się przepisów prawnych, czy zależności od projektów grantowych. Niewielki odsetek odpowiedzi „bardzo źle” sugeruje, że większość organizacji nie znajduje się w sytuacji kryzysowej.

Warto rozważyć wprowadzenie działań wspierających stabilność organizacji, takich jak zwiększenie przejrzystości systemu finansowania oraz umożliwienie długoterminowego planowania. Organizacje mogłyby również skorzystać z programów szkoleniowych, obejmujących zarządzanie, pozyskiwanie funduszy oraz skuteczne funkcjonowanie w trudnych warunkach. Wykres pokazuje, że choć sytuacja organizacji pozarządowych jest w dużej mierze stabilna, istnieją obszary wymagające wsparcia, które pomogłyby im utrzymać i wzmocnić swoją działalność.

2. Zasięg działania organizacji

W Polsce przeważają organizacje pozarządowe działające lokalnie. Jest to związane z charakterem organizacji pozarządowych, które najczęściej powstają w odpowiedzi na konkretne potrzeby lokalnych społeczności. Większość NGO w Polsce to niewielkie stowarzyszenia i fundacje, które działają w obrębie jednej gminy, powiatu czy miasta. Stanowią one około 70-80% wszystkich NGO. Główne obszary ich działalności to m.in.: organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych czy edukacyjnych, wsparcie lokalnych grup społecznych (np. dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz rozwiązywanie problemów lokalnych, takich jak ochrona środowiska w danej gminie).

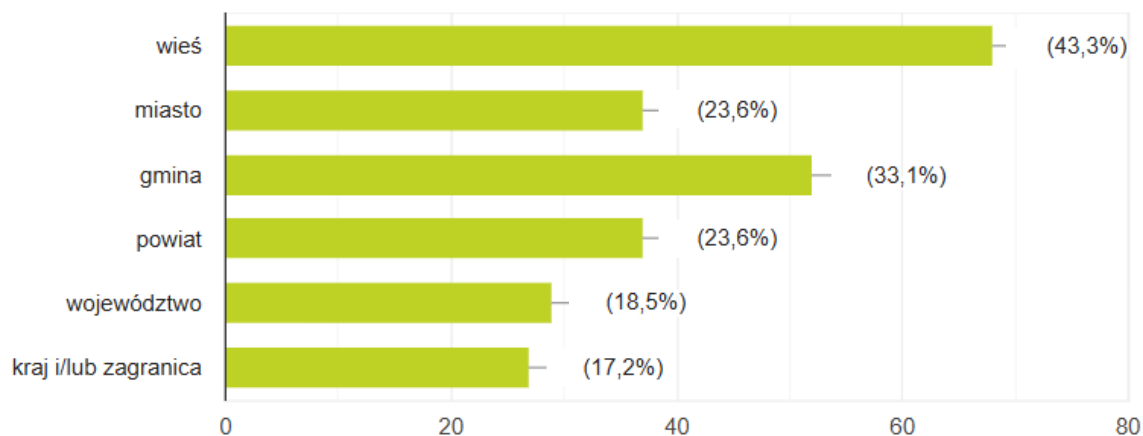
Dlaczego w Polsce przeważają organizacje lokalne? Może to mieć związek z tym, że mniejsze organizacje są łatwiejsze do założenia i zarządzania, działania lokalne wymagają mniej zasobów finansowych i organizacyjnych. Lokalne NGO często powstają z inicjatywy mieszkańców i odpowiadają na konkretne potrzeby, projekty łatwiej uzyskują wsparcie od samorządów czy sponsorów.

NGO o zasięgu regionalnym i krajowym stanowią mniejszość, ale mają większy wpływ na życie społeczne i polityczne. Ich liczba to około 20-30% wszystkich NGO, ale często mają większe budżety i bardziej złożone struktury organizacyjne. Regionalne NGO działają w jednym województwie, koncentrując się na większych projektach, takich jak ochrona środowiska w regionie czy rozwój przedsiębiorczości. Krajowe NGO natomiast często mają siedziby w dużych miastach (Warszawa, Kraków, Poznań) i prowadzą działalność w całej Polsce.

Organizacje pozarządowe działające w regionie i kraju stanowią mniejszą część NGO w Polsce ponieważ wymagają większych zasobów finansowych i organizacyjnych. Działalność ogólnopolska wymaga dużych budżetów, zespołów i umiejętności zarządzania projektami. Duże organizacje muszą rywalizować o środki publiczne i prywatne z innymi NGO. Projekty krajowe i regionalne wymagają długofalowego planowania i współpracy z wieloma

interesariuszami. W Polsce dominują NGO o zasięgu lokalnym, które są liczniejsze i bardziej zakorzenione w społecznościach. Organizacje pozarządowe o zasięgu regionalnym i krajowym są mniej liczne, ale często bardziej wpływowe i widoczne dzięki większej skali działalności oraz medialnemu zasięgowi.

Taka struktura jest typowa dla krajów, w których sektor pozarządowy jest wciąż w fazie rozwoju. Lokalna aktywność NGO stanowi solidną podstawę, a rozwój organizacji o szerszym zasięgu jest wskaźnikiem dojrzewania sektora.

Wykres 3. Zasięg działania organizacji z terenu woj. świętokrzyskiego i podkarpackiego

Wykres 3 przedstawia zasięg działania organizacji pozarządowych z terenu województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego. Wynika z niego, że najwięcej organizacji deklaruje swoje działania na poziomie wsi (43,3%). To pokazuje, że znaczna część NGO działa lokalnie w małych społecznościach wiejskich, odpowiadając na potrzeby mieszkańców. Drugim najczęściej wskazywanym poziomem działania jest gmina (33,1%). Oznacza to, że organizacje te obejmują swoim zasięgiem nie tylko jedną miejscowość, ale cały obszar gminy. Nieco mniej, bo 23,6% organizacji działa w miastach i na poziomie powiatów. Mniejsza liczba organizacji (18,5%) działa na poziomie województwa. Tego typu organizacje mają szerszy zasięg i wymagają większych zasobów, co może wyjaśniać ich mniejszą liczbę. Najmniej NGO biorących udział w ankiecie zadeklarowało iż działa na poziomie ogólnokrajowym lub międzynarodowym (17,2%). Najmniej organizacji działa na tak szeroką skalę, ponieważ to wymaga profesjonalizacji, dużych środków oraz współpracy z partnerami zagranicznymi. Zdecydowana większość organizacji pozarządowych w województwie świętokrzyskim i podkarpackim działa na poziomie lokalnym – wieś, gmina, miasto – co wskazuje na ich bliskie powiązania z potrzebami lokalnych społeczności. Im większy obszar działania, tym mniejsza liczba organizacji, co odzwierciedla ograniczenia związane z zasobami, finansami oraz

potrzebą bardziej rozbudowanej infrastruktury. Sektor NGO w ww. województwach jest zdominowany przez organizacje lokalne, podczas gdy organizacje o szerszym zasięgu są mniej liczne, ale często bardziej wyspecjalizowane.

3. Osoby działające w organizacjach

Osoby działające w organizacjach pozarządowych w Polsce to bardzo zróżnicowana grupa pod względem liczebności, formy zaangażowania, płci, wieku oraz rodzaju zatrudnienia. Sektor NGO w Polsce przyciąga osoby różnej płci i w różnym wieku, z dominacją kobiet i osób w wieku 31–50 lat. Zatrudnienie w organizacjach jest stosunkowo niewielkie, a główną siłą są wolontariusze. Zróżnicowanie wiekowe oraz płciowe osób działających w NGO odzwierciedla szeroki wachlarz działalności tych organizacji oraz ich istotny wpływ na społeczeństwo obywatelskie. W większości organizacji pozarządowych działa kilka do kilkunastu osób, wliczając członków, wolontariuszy i pracowników. Według badań, przeciętna liczba osób zaangażowanych w działalność jednej organizacji to około 10–20 osób, choć w przypadku większych fundacji może to być kilkaset osób. Około 30–35% organizacji pozarządowych zatrudnia przynajmniej jednego pracownika, ale większość z nich to małe NGO działające głównie w oparciu o wolontariat. Szacuje się, że w sektorze NGO w Polsce pracuje na etacie ponad 120 tysięcy osób. Typowe formy zatrudnienia to umowy o pracę, umowy zlecenie lub umowy o dzieło, przy czym praca w NGO często jest elastyczna i może być wykonywana w niepełnym wymiarze godzin.

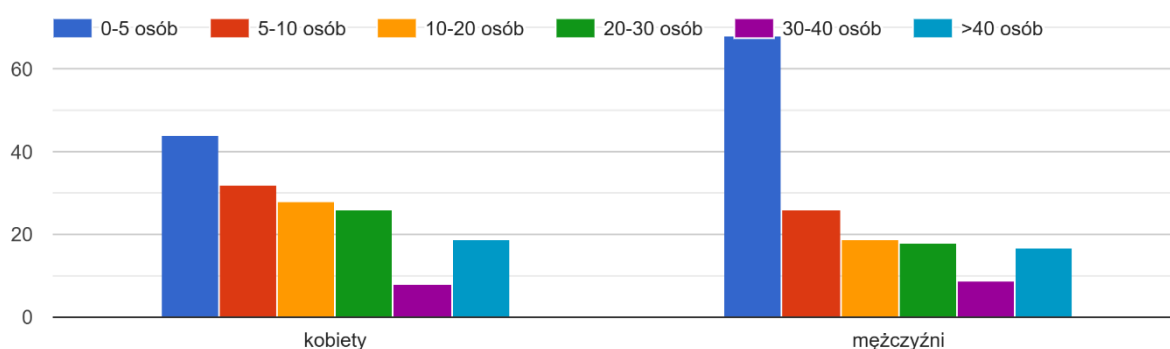
Wolontariat jest podstawą działalności wielu organizacji – ponad 60% NGO korzysta z pomocy wolontariuszy. Liczba aktywnych wolontariuszy w Polsce sięga ponad miliona osób, co stanowi istotny wkład w rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W organizacjach pozarządowych w Polsce kobiety są wyraźnie bardziej licznie reprezentowane niż mężczyźni. Około 60–65% zaangażowanych osób to kobiety, natomiast 35–40% to mężczyźni. Kobiety dominują szczególnie w sektorach związanych z pomocą społeczną, edukacją i kulturą, podczas gdy mężczyźni są częściej zaangażowani w działalność sportową czy techniczną.

Sektor NGO w Polsce charakteryzuje się zaangażowaniem osób w różnych przedziałach wiekowych. Młodzi ludzie (18–30 lat) stanowią znaczącą grupę, szczególnie zaangażowaną w wolontariat, projekty młodzieżowe i działania związane z ekologią, technologią czy edukacją. Dorośli (31–50 lat) stanowią największą grupę osób pracujących i zarządzających NGO. Są to osoby z doświadczeniem zawodowym, często działające w obszarach pomocy społecznej, zarządzania projektami czy rzecznictwa. Osoby starsze (50+ lat) natomiast

stanowią istotny odsetek członków stowarzyszeń, zwłaszcza tych działających lokalnie, np. kół gospodyń wiejskich, uniwersytetów trzeciego wieku czy organizacji charytatywnych.

Średni wiek osoby zaangażowanej w działalność NGO wynosi około 40–45 lat, co wskazuje na znaczną rolę osób w sile wieku, z doświadczeniem życiowym i zawodowym. Ludzie angażują się w działalność NGO, kierując się chęcią pomocy innym, realizacji własnych pasji, czy też z potrzeby zmieniania lokalnego otoczenia. Coraz większe znaczenie w NGO mają programy skierowane do młodzieży, co mobilizuje młodych ludzi do aktywnego uczestnictwa.

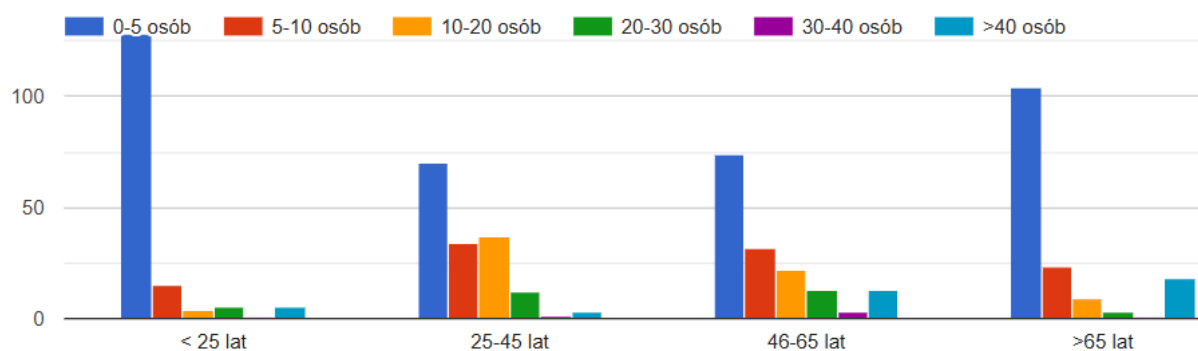
Wykres 4 przedstawia odpowiedzi na pytanie dotyczące ilości osób w organizacji w rozróżnieniu na kobiety i mężczyzn w województwie świętokrzyskim i podkarpackim.

Wykres 4. Ilość osób w organizacji

Z wykresów wynika, że wśród badanych organizacji przeważają te z mniejszą liczbą osób. Oznacza to, że większość NGO-sów działa w małych strukturach, co może być związane z ich lokalnym charakterem lub prowadzeniem przez osoby indywidualne z pasji społecznej. W organizacjach liczących powyżej 20 osób widoczny jest znaczący spadek liczby kobiet i mężczyzn. Jednocześnie w organizacjach nieco większych, liczących od 5 do 30 osób, zauważalna jest przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn.

Przedział wiekowy osób w organizacji

Wykres 5. Przedział wiekowy osób w organizacji

W organizacjach dominują osoby z przedziałów wiekowych <25 lat, 25-45 lat oraz 46-65 lat, przy czym w każdej grupie wiekowej przeważają małe organizacje liczące do 5 osób. Osoby w wieku 25-45 lat są najbardziej aktywne w większych organizacjach (5-10 oraz 10-20 osób). Natomiast w starszych grupach wiekowych (46-65 lat i >65 lat) aktywność ogranicza się głównie do mniejszych, lokalnych inicjatyw, a organizacje liczące ponad 20 osób występują bardzo rzadko.

Według raportu "Kondycja sektora organizacji pozarządowych 2021" przeprowadzonego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor: Około 30–35% wolontariuszy działających w organizacjach pozarządowych to osoby młode, głównie uczniowie i studenci. Młodzież angażuje się głównie w wolontariat krótko i średnioterminowy, często związany z wydarzeniami kulturalnymi, sportowymi lub ekologicznymi. Dorośli w wieku między 26 a 45 lat stanowią około 40–45% osób zaangażowanych w NGO. Ta grupa jest najbardziej aktywna w działaniach związanych z zarządzaniem projektami, inicjatywami lokalnymi oraz prowadzeniem organizacji. Osoby w średnim wieku i starsze stanowią około 20–25% zaangażowanych. Osoby te często są liderami organizacji lub dzielą się swoim doświadczeniem i wiedzą w obszarach takich jak edukacja, kultura i działania społeczne.

Wolontariat w organizacji

W Polsce organizacje pozarządowe (NGO) szeroko korzystają z pracy wolontariuszy, którzy stanowią istotny element funkcjonowania sektora. Dane i badania dotyczące wolontariatu w NGO w Polsce wskazują na kilka kluczowych trendów i charakterystyk. Z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor („Kondycja sektora organizacji pozarządowych”) wynika, że: ponad 50% NGO w Polsce korzysta z pomocy wolontariuszy. W większości przypadków są to wolontariusze nieformalni - zaangażowani na zasadzie krótkoterminowej współpracy.

Wolontariusze są szczególnie aktywni w małych i średnich NGO. Duże organizacje, z bardziej sformalizowanymi strukturami, również korzystają z wolontariatu, ale w mniejszym stopniu. Najczęściej to osoby młode (18-30 lat), uczniowie, studenci, ale także osoby dorosłe, szczególnie po 50 roku życia, którzy szukają sposobu na społeczne zaangażowanie. Coraz więcej firm organizuje wolontariat pracowniczy, gdzie ich pracownicy angażują się w inicjatywy realizowane przez NGO.

Głównymi motywami działania wolontariuszy w Polsce jest chęć niesienia pomocy i poczucie sprawczości. Dla młodych ludzi wolontariat jest także sposobem na zdobycie doświadczenia zawodowego. Wiele organizacji korzysta z pracy wolontariuszy w sposób nieformalny, co może utrudniać ich rozwój i współpracę w dłuższej perspektywie. Wolontariusze często pełnią kluczowe funkcje, takie jak realizacja projektów, organizacja wydarzeń, pomoc administracyjna czy wsparcie logistyczne. NGO często nie mają dedykowanych osób ani środków finansowych na zarządzanie wolontariuszami, co prowadzi do trudności w ich skutecznym zaangażowaniu.

Poniższy wykres ilustruje wyniki ankiety dotyczące korzystania przez organizacje z pracy wolontariuszy (NGO z województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego)

Wykres 6. Czy organizacja korzysta z wolontariuszy?

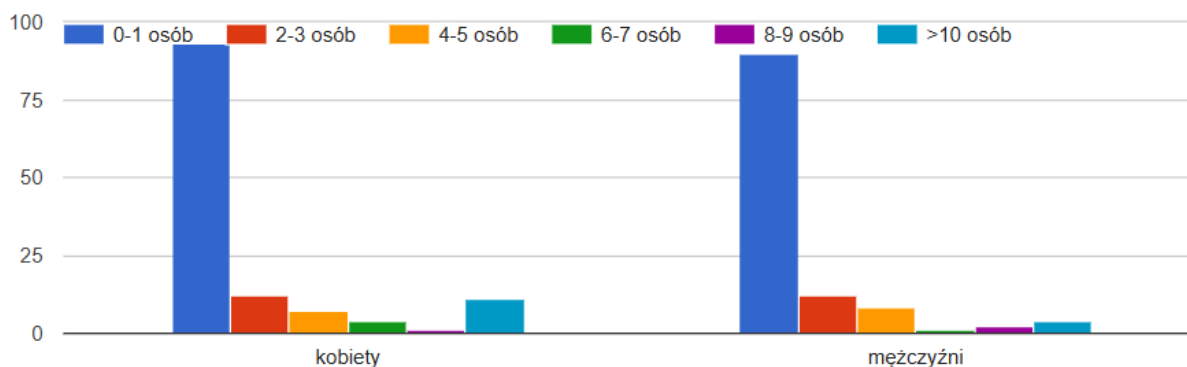
Większość organizacji biorących udział w ankiecie (57,1%) zadeklarowała, że nie korzysta z pomocy wolontariuszy. Z kolei 43% organizacji przyznaje, że angażuje wolontariuszy, przy czym większość z nich to wolontariusze akcyjni, którzy angażują się w konkretne wydarzenia lub projekty. W kontekście organizacji pozarządowych z województw świętokrzyskiego i podkarpackiego, wykorzystanie pomocy wolontariuszy może mieć szczególne znaczenie. W tych regionach, gdzie często obserwuje się mniejsze zasoby finansowe i ograniczone możliwości pozyskiwania funduszy, wolontariusze mogą odgrywać

kluczową rolę w realizacji działań i projektów. Zaangażowanie wolontariuszy akcyjnych umożliwi organizacjom organizowanie wydarzeń, kampanii i działań społecznych, które są istotne dla lokalnych społeczności, bez konieczności ponoszenia dużych kosztów.

Choć 57,1% organizacji nie korzysta z pomocy wolontariuszy, istnieje potencjał do zwiększenia ich zaangażowania poprzez promowanie idei wolontariatu, oferowanie szkoleń i zapewnianie odpowiedniego wsparcia. W szczególności w województwie świętokrzyskim i podkarpackim, gdzie społeczności lokalne mogą mieć silne więzi, zachęcanie do wolontariatu może prowadzić do wzrostu aktywności obywatelskiej oraz wspierania działań organizacji pozarządowych w regionie.

4. Zatrudnienie w organizacji

Wykres 7 przedstawia dane dotyczące ilości pracowników zatrudnionych w organizacjach pozarządowych, na umowę o pracę i inne umowy cywilnoprawne z ostatnich 12 miesięcy.

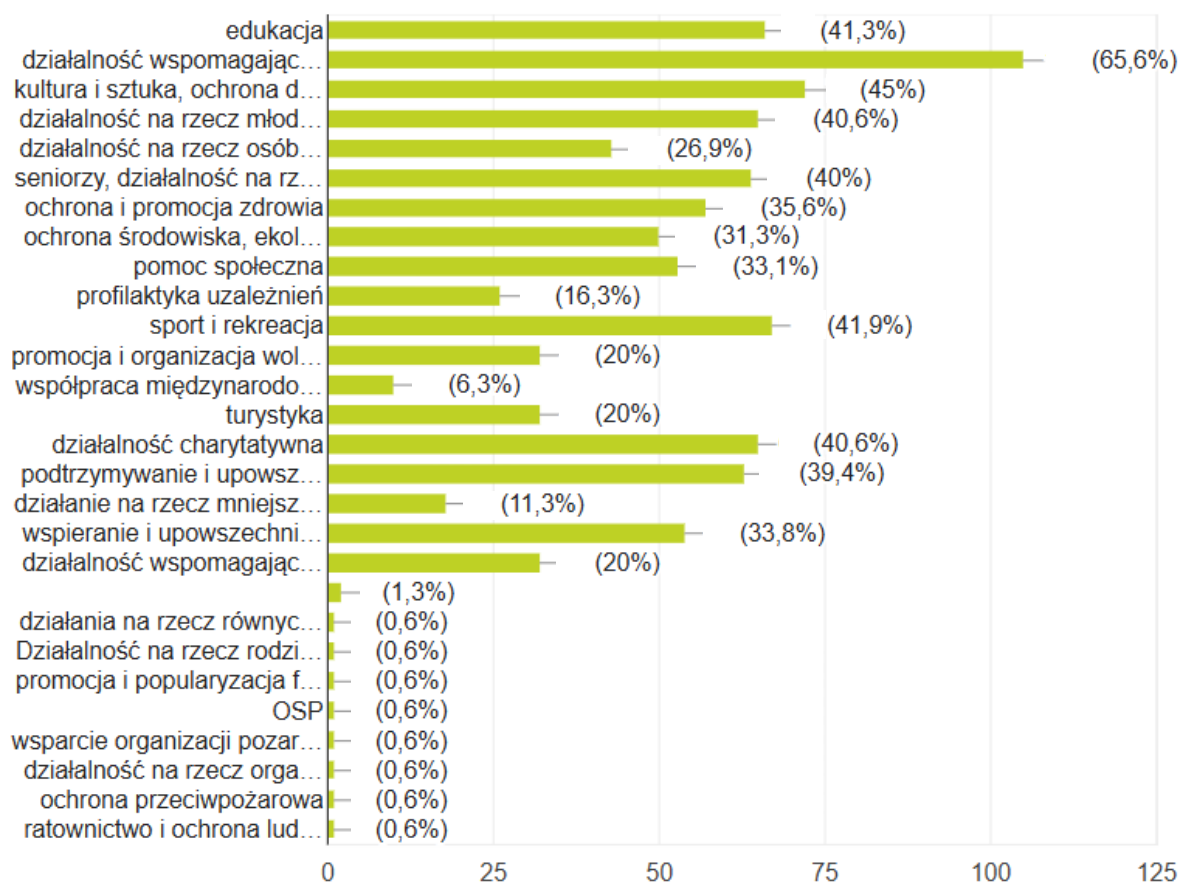
Wykres 7. Ilość pracowników w organizacji (zatrudnionych na um. o pracę i inne um. cywilnoprawne)

Z wykresu wynika, że wiele NGO w województwie świętokrzyskim i podkarpackim funkcjonuje w oparciu o jednoosobowe prowadzenie (np. lidera organizacji) lub wyłącznie na zasadach wolontariatu, bez formalnych umów o pracę. Wskazuje to na ograniczone zasoby finansowe organizacji pozarządowych, które często nie mogą sobie pozwolić na regularne zatrudnienie pracowników. Liczba organizacji, które zatrudniają 4 lub więcej osób, jest bardzo mała. Wskazuje to, że większe NGO, które mogą oferować stabilne zatrudnienie, są rzadkością w analizowanym sektorze. W większości przedziałów liczby zatrudnionych kobiet i mężczyzn są zbliżone, co sugeruje brak znaczących różnic płciowych w skali i charakterze zatrudnienia w NGO. Kobiety są bardzo aktywne w mikro-NGO, co może wynikać z ich większego

zaangażowania w działania lokalne i społecznie ukierunkowane. Takie organizacje często opierają się na pracy wolontaryjnej, a formalne zatrudnienie w nich jest rzadkością. Udział kobiet spada w organizacjach zatrudniających więcej niż 4 osoby, a szczególnie w przedziałach powyżej 8 osób. Może to być wynikiem utrudnionego dostępu kobiet do stabilnych miejsc pracy w większych, bardziej zhierarchizowanych NGO. Mężczyźni, podobnie jak kobiety, są najczęściej zatrudniani lub działają w najmniejszych organizacjach. W takich strukturach rola formalnego zatrudnienia jest minimalna, a działania są często prowadzone na zasadzie wolontariatu. Mężczyźni są nieznacznie bardziej reprezentowani w NGO zatrudniających więcej niż 8 osób. Dane wskazują, że zdecydowana większość NGO opiera swoje działania na małych zespołach. Zatrudnienie jest rzadkie, a jeśli występuje, to najczęściej w formie umów cywilnoprawnych lub wolontariatu. NGO zatrudniające więcej niż 4 osoby to wyjątek, co odzwierciedla ograniczenia sektora pozarządowego w zakresie możliwości finansowania stabilnych miejsc pracy. Kobiety i mężczyźni są w podobnym stopniu zatrudniani w NGO. Większe zaangażowanie kobiet w mikrostruktury NGO (0-3 osoby) może wskazywać na ich rolę w działaniach społecznych na poziomie lokalnym oraz w prowadzeniu małych projektów. Brak formalnego zatrudnienia w większości NGO może być barierą w profesjonalizacji sektora i realizacji długoterminowych projektów.

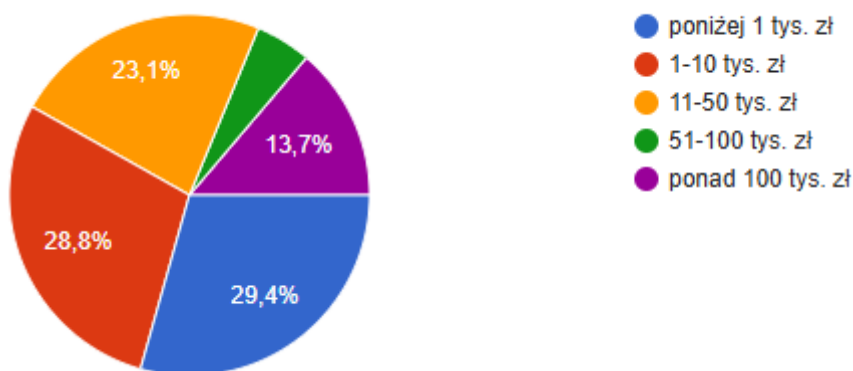
5. Obszar działania organizacji

Zakres prowadzonej działalności statutowej przedstawiony jest na wykresie nr 8. Największa część NGO z województw objętych badaniem (ponad 65%) w ramach działalności statutowej prowadzi działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, trochę mniej popularny zakres prowadzenie działalności, ale nadal spory procent stanowi: kultura i sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, sport i rekreacja, edukacja, działalność na rzecz młodzieży, seniorzy, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, działalność charytatywna, ochrona i promocja zdrowia, ochrona środowiska, ekologia i ochrona zwierząt, pomoc społeczna, ochrona środowiska, ekologia i ochrona zwierząt. Mniej popularne jest prowadzenie działań na rzecz: osób niepełnosprawnych, promocja i organizacja wolontariatu, turystyka, działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, profilaktyka uzależnień, działanie na rzecz mniejszości narodowych, integracji cudzoziemców, współpraca międzynarodowa.

Wykres 8. Zakres prowadzonej działalności statutowej (NGO w woj. świętokrzyskim i podkarpackim)

6. Finanse w organizacjach

Wykres 9. Przychody organizacji (NGO w woj. świętokrzyskim i podkarpackim)

Na podstawie danych przedstawionych na wykresie 9, dotyczących przychodów organizacji pozarządowych, można zauważyć kilka istotnych trendów.

Występuje przewaga organizacji z bardzo niskimi przychodami. Największą grupę (29,4%) stanowią organizacje, których roczne przychody nie przekraczają 1 tys. zł. Oznacza to,

że niemal jedna trzecia sektora działa na minimalnym budżecie, co istotnie ogranicza ich możliwości realizacji celów statutowych. W województwach objętych badaniem dominują organizacje o niskich i średnich przychodach. Organizacje z przychodami na poziomie 1-10 tys. zł (28,8%) oraz 11-50 tys. zł (23,1%) stanowią większość, łącznie osiągając aż 51,9%. To wskazuje, że ponad połowa sektora funkcjonuje w warunkach ograniczonych zasobów finansowych, co może utrudniać rozwój i realizację większych projektów. Rzadkością są organizacje z wysokimi przychodami. Jedynie 13,7% organizacji osiąga przychody przekraczające 100 tys. zł rocznie. Taki odsetek wskazuje, że tylko niewielka część sektora ma możliwość działania na większą skalę, realizując bardziej złożone inicjatywy. Organizacje z przychodami w przedziale 51-100 tys. zł są najmniej liczne, co może świadczyć o trudności w osiągnięciu finansowej stabilności na poziomie pomiędzy małym a dużym budżetem. Tę sytuację można określić jako swoistą „przepaść” finansową w strukturze przychodów sektora.

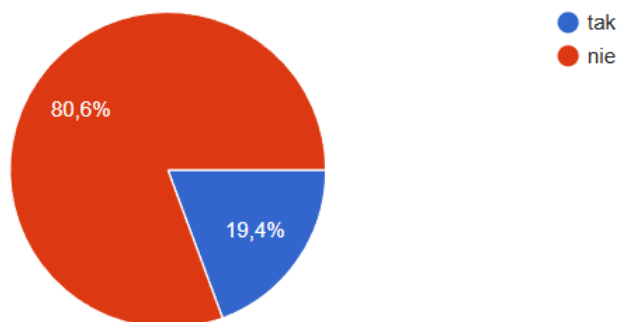
Sektor organizacji pozarządowych w województwie świętokrzyskim i podkarpackim w przeważającej mierze opiera się na niskich budżetach, co ogranicza ich działalność i wpływ społeczny. Jedynie niewielki odsetek organizacji ma dostęp do znaczących środków finansowych, co sugeruje, że większe podmioty są lepiej przystosowane do pozyskiwania grantów, dotacji czy darowizn. Aby zwiększyć efektywność sektora, kluczowe jest wsparcie dla organizacji o najniższych przychodach. Może ono przyjąć formę zarówno pomocy finansowej, jak i edukacyjnej, umożliwiając im rozwój i realizację ambitniejszych działań, a tym samym zwiększenie ich wpływu społecznego. Rozkład przychodów wskazuje jednak na konieczność zniwelowania dużych dysproporcji finansowych w sektorze.

Działalność odpłatna pożytku publicznego NGO w Polsce

W Polsce sytuacja organizacji pozarządowych w kontekście prowadzenia działalności odpłatnej pożytku publicznego jest zróżnicowana i zależy od wielu czynników, takich jak profil działalności, skala operacji, dostęp do funduszy czy poziom profesjonalizacji organizacji. Choć działalność odpłatna pożytku publicznego jest dla organizacji narzędziem generowania przychodów, większość NGO w Polsce jej nie prowadzi. Wynika to z ograniczeń organizacyjnych, takich jak brak zasobów ludzkich, wiedzy na temat formalności lub lęku przed trudnościami administracyjnymi związanymi z jej prowadzeniem. Dla organizacji, które decydują się na działalność odpłatną, jest to ważne źródło finansowania, pozwalające uniezależnić się od dotacji i grantów. Może wspierać realizację misji, np. poprzez oferowanie odpłatnych warsztatów, szkoleń czy usług społecznych, które uzupełniają ich działalność statutową. Częstymi barierami są skomplikowane przepisy prawne, konieczność oddzielenia

księgowości działalności odpłatnej od statutowej, a także brak wiedzy na temat możliwości prowadzenia takiej działalności. Mało przejrzysty proces formalno-prawny sprawia, że wiele NGO rezygnuje z tej formy działalności. Działalność odpłatna pożytku publicznego mogłaby stać się bardziej powszechna, gdyby organizacje miały większy dostęp do szkoleń i doradztwa w zakresie zarządzania finansami i księgowością. Wprowadzenie uproszczonych procedur mogłoby również zachęcić więcej NGO do tej formy działalności.

W Polsce działalność odpłatna pożytku publicznego nie jest jeszcze w pełni wykorzystywana jako narzędzie rozwoju NGO. Jej niski poziom wykorzystania wynika głównie z barier administracyjnych i braku zasobów. Promowanie wiedzy o tej formie działalności oraz wsparcie instytucjonalne mogłyby znacząco poprawić sytuację, umożliwiając organizacjom pozarządowym większą niezależność finansową i efektywniejsze działanie na rzecz społeczności.

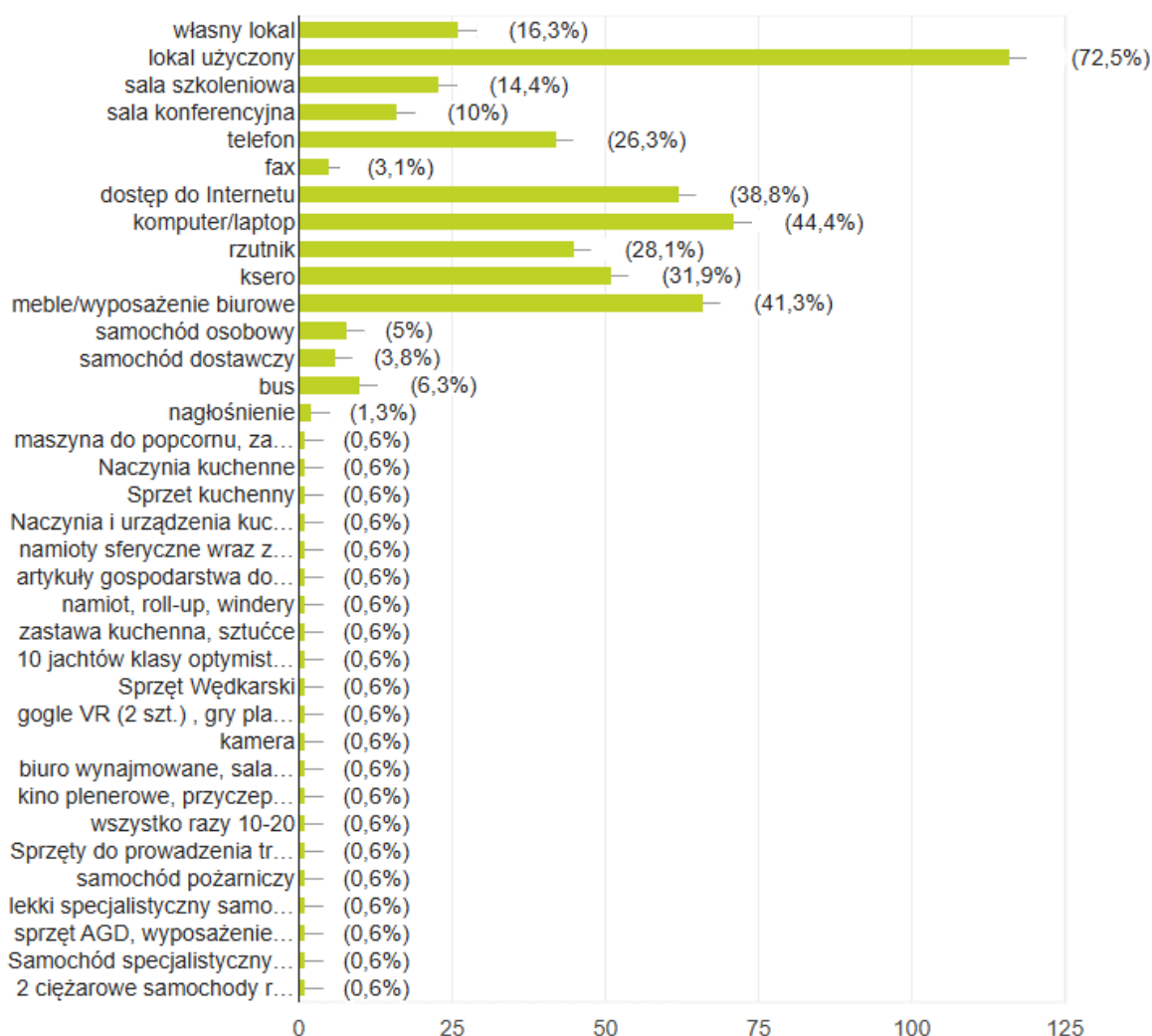
Wykres 10. Czy organizacja prowadzi działalność odpłatną pożytku publicznego?

Na wykresie 10 zobrazowano odpowiedzi na pytanie, czy organizacje pozarządowe z województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego prowadzą odpłatną działalność pożytku publicznego. 19,4% organizacji odpowiedziało, że prowadzą taką działalność natomiast większość - 80,6% organizacji odpowiedziało, że takiej działalności nie prowadzi. Przewaga organizacji, które nie prowadzą odpłatnej działalności, wskazuje na ograniczone wykorzystanie tej formy pozyskiwania środków w województwie świętokrzyskim i podkarpackim. Może to wynikać z braku zasobów, wiedzy, doświadczenia lub niewielkiej skali działalności tych organizacji. Tylko co piąta organizacja korzysta z odpłatnej działalności pożytku publicznego jako formy finansowania, co sugeruje, że wiele z nich opiera się na innych źródłach (np. darowiznach, dotacjach lub działalności nieodpłatnej).

Z dostępnych danych dotyczących sektora organizacji pozarządowych w Polsce wynika, że średnio ok. 30-40% organizacji prowadzi odpłatną działalność pożytku publicznego. Procent ten różni się w zależności od regionu i rodzaju działalności organizacji, ale jest

znacznie wyższy niż 19,4% obserwowane w województwie świętokrzyskim i podkarpackim. Może to wynikać z tego, iż organizacje w większych ośrodkach miejskich częściej angażują się w działalność gospodarczą lub odpłatną pożytku publicznego, ponieważ obsługują większe społeczności i mają większe możliwości operacyjne. Organizacje z ww. województw znacznie rzadziej prowadzą odpłatną działalność pożytku publicznego w porównaniu z organizacjami w Polsce ogółem. Powodem mogą być ograniczone zasoby, mniejsze zapotrzebowanie na odpłatne usługi w tych regionach, a także mniejsza skala działania organizacji. Rozwiązaniem może być wsparcie organizacji w zakresie edukacji i dostępu do narzędzi umożliwiających rozwój tej formy działalności, co mogłoby poprawić ich sytuację finansową oraz poszerzyć zakres świadczonych usług.

Zasoby organizacji pozarządowych

Wykres 11. Jakie zasoby posiadają organizacje

Na podstawie danych z wykresu 11 można zauważyć, że organizacje pozarządowe najczęściej dysponują zasobami, które są podstawą do działania organizacji pozarządowej.

Aż 72,5% organizacji korzysta z użyczonej przestrzeni, co czyni ją najczęściej wykorzystywanym rozwiązaniem w sektorze. Zjawisko to podkreśla zależność NGO od wsparcia zewnętrznego, np. instytucji publicznych lub innych organizacji. Niemal połowa organizacji (44,4%) posiada własny sprzęt komputerowy, który jest niezbędny w codziennej pracy, np. do przygotowywania dokumentacji czy rozliczania projektów. Co jednak zaskakujące, jedynie 38,8% organizacji deklaruje posiadanie dostępu do Internetu, a tylko 26,3% ma telefon dedykowany działalności organizacji. Są to nieoczekiwanie niskie wyniki, zważywszy na dzisiejsze potrzeby komunikacyjne i operacyjne. Ponad 40% NGO deklaruje posiadanie niezbędnych elementów wyposażenia biurowego, co wspiera codzienną działalność organizacji.

Z danych wynika, że większość organizacji pozarządowych boryka się z brakiem własnej, stabilnej przestrzeni do pracy – zaledwie 16,3% NGO dysponuje własnym lokalem. Jeszcze trudniejsza sytuacja dotyczy dostępu do transportu – tylko 5% organizacji posiada samochód osobowy, a jedynie 3,8% samochód dostawczy, co znacząco ogranicza ich możliwości działania w terenie. Ponadto specjalistyczne zasoby, takie jak nagłośnienie, sprzęt kuchenny, namioty czy sprzęt AGD, są niemal niedostępne – dysponuje nimi mniej niż 1% organizacji. Oznacza to, że większość NGO nie posiada wyposażenia wymagającego większych nakładów finansowych, co zmusza je do ograniczania działalności lub korzystania z wypożyczalni.

Podsumowując, wyniki wskazują na istotne braki w kluczowych zasobach materialnych organizacji pozarządowych. Szczególnie widoczny jest deficyt stabilnej przestrzeni do pracy, wyposażenia technologicznego (Internet, telefony) oraz środków transportu, co ogranicza ich możliwości działania i realizacji celów statutowych. Wsparcie w tych obszarach mogłoby znacząco zwiększyć efektywność funkcjonowania sektora NGO.

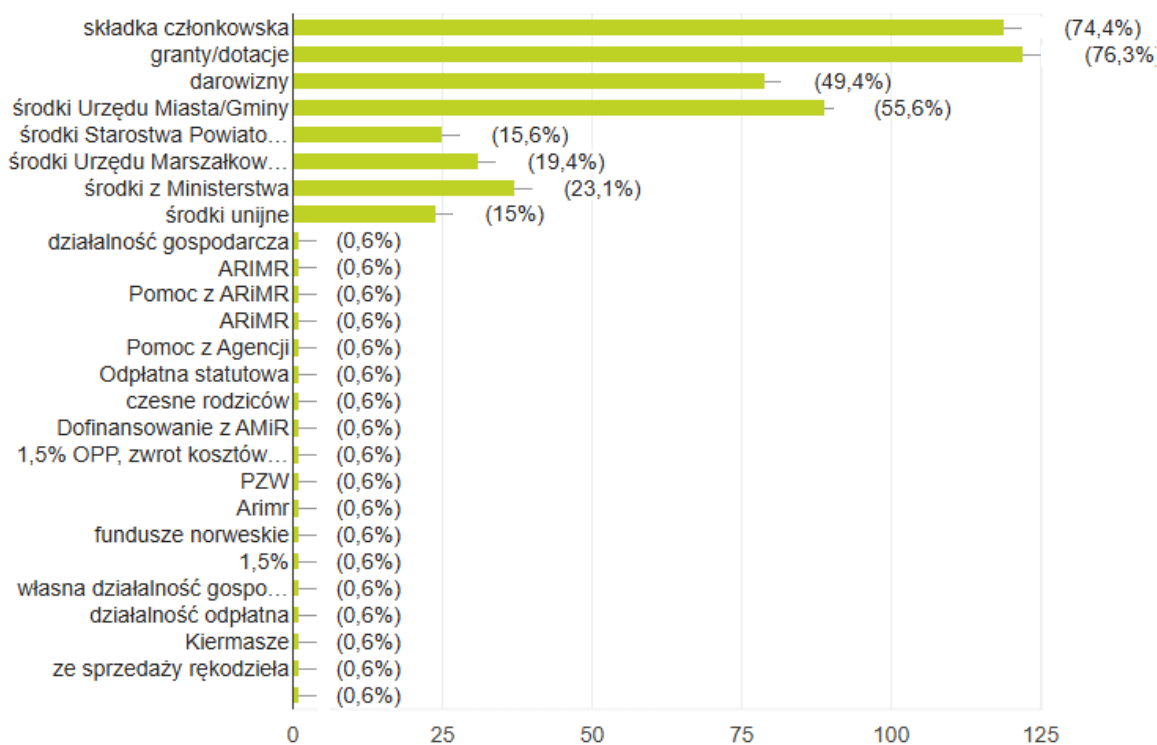
Źródła finansowania działań

Organizacje pozarządowe w Polsce mają wiele możliwości finansowania swojej działalności, ale ich dostępność i znaczenie zależą od charakteru działań, skali oraz zasobów danej organizacji. Jednym z głównych źródeł są dotacje publiczne – pieniądze z budżetów samorządów lub rządu. Niestety, pandemia COVID-19 sprawiła, że takich funduszy było mniej. W 2020 roku aż 20% organizacji zanotowało spadek wsparcia z tego źródła. Podobny problem dotknął darowizny od osób prywatnych i firm, które również wyraźnie zmalały. Najwięcej

darowizn pochodziło od osób fizycznych (ok. 45%) oraz przedsiębiorstw (25%). Ważnym wsparciem dla wielu NGO są środki z 1% podatku dochodowego, które można przekazać podczas rozliczania PIT. To szczególnie istotne dla większych i bardziej rozpoznawalnych organizacji, które prowadzą skuteczne kampanie informacyjne na ten temat. Poza tym organizacje zarabiają na swojej działalności gospodarczej lub odpłatnych działaniach statutowych. Chociaż te źródła są bardziej stabilne, pandemia również ograniczyła ich możliwości. Niektóre organizacje korzystają z funduszy międzynarodowych, w tym unijnych. Są one szczególnie przydatne dla tych działających na dużą skalę, ale ich zdobycie wymaga sporego doświadczenia i dobrze zorganizowanego zaplecza. Ogólnie rzecz biorąc, wiele organizacji ma trudności z finansową stabilnością. W ciągu ostatnich lat liczba NGO posiadających rezerwy finansowe zmalała – w 2018 roku miało je 42% organizacji, a w 2021 już tylko 25%. Jednocześnie te, które miały rezerwy, były w stanie funkcjonować dłużej bez dodatkowych przychodów – średnio przez 10 miesięcy, w porównaniu do 6 miesięcy w 2017 roku.

Pandemia wyraźnie odbiła się na sytuacji finansowej sektora pozarządowego. W 2020 roku ponad połowa organizacji (57%) miała mniejsze przychody niż rok wcześniej, a w 2021 roku jedna trzecia z nich nadal dysponowała mniejszym budżetem niż przed pandemią. To wszystko pokazuje, że organizacje muszą szukać bardziej różnorodnych i stabilnych źródeł finansowania, aby skutecznie działać w przyszłości.

Wykres 12 przedstawia źródła finansowania działań organizacji pozarządowych z województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego.

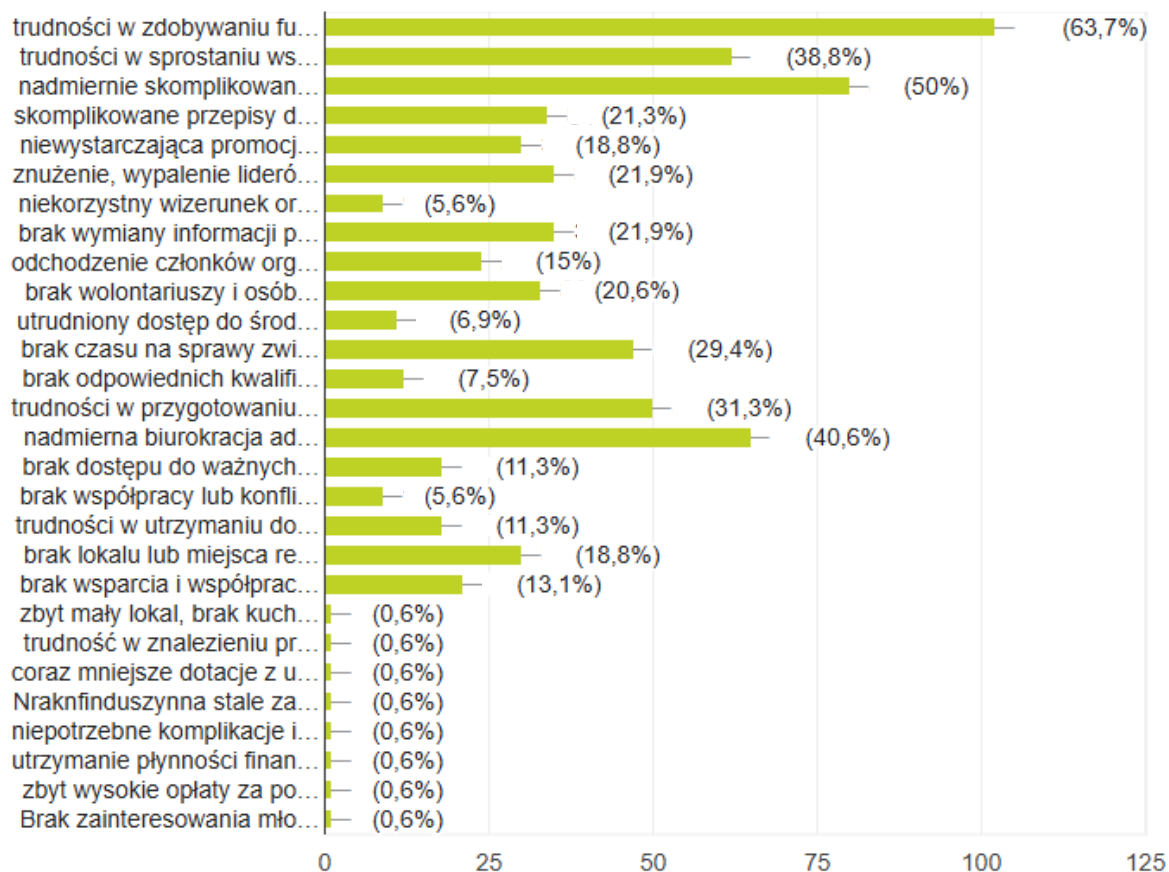
Wykres 12. Źródła finansowania działań organizacji

Główne źródła finansowania organizacji to granty i dotacje, które wspierają 76,3% organizacji, oraz składki członkowskie, stanowiące podstawowe wsparcie dla 74,4% organizacji. Duże znaczenie mają także darowizny, które pomagają finansować działania organizacji (49,4%). Istotne są również środki pochodzące z budżetów lokalnych: pieniądze z Urzędów Miast i Gmin (55,6%), Starostw Powiatowych (15,6%) oraz Urzędów Marszałkowskich (19,4%). Finansowanie z Ministerstwa jest ważne dla 23,1% organizacji, a fundusze unijne wspierają 15% z nich. Organizacje mogą także korzystać z mniej popularnych źródeł. Należą do nich działalność gospodarcza, dotacje i pomoc od ARiM, a także odpisy statutowe i fundusze norweskie. Wsparcie mogą także zapewniać programy krajowe i międzynarodowe, jak 1,5% OPP oraz dochody ze sprzedaży wyrobów rękodzielniczych.

Wskazuje to na szeroką gamę strategii finansowania organizacji pozarządowych. Chociaż najczęściej wykorzystywane są środki lokalne, krajowe i unijne, organizacje starają się również pozyskiwać fundusze z bardziej nietypowych źródeł, takich jak działalność gospodarcza czy sprzedaż wyrobów.

7. Problemy organizacji pozarządowych

Wykres 13 przedstawia odpowiedzi na pytanie dotyczące problemów z jakimi borykają się organizacje pozarządowe podczas swojej działalności.

Wykres 13. Problemy, które napotyka organizacje pozarządowe podczas swojej działalności

Na podstawie przedstawionych danych można zauważyć, że największym wyzwaniem dla organizacji pozarządowych jest zdobywanie funduszy – problem ten zgłasza aż 63,7% respondentów. Brak środków finansowych znacząco utrudnia realizację projektów oraz codzienne funkcjonowanie organizacji. Istotnym problemem wskazywanym przez połowę organizacji są również skomplikowane formalności związane z korzystaniem ze środków grantodawców, sponsorów czy funduszy unijnych. Ponad 40% badanych NGO zwraca uwagę, że procesy administracyjne bywają czasochłonne i trudne do realizacji. Nadmierna biurokracja oraz złożoność wymagań często zniechęcają organizacje do składania wniosków konkursowych. Kolejnym istotnym wyzwaniem dla ponad 30% organizacji są trudności w przygotowaniu projektów. Wskazują one na wyzwania związane z planowaniem, pisaniem i rozliczaniem swoich działań. Dodatkowo NGO zgłaszają problemy ze znużeniem i wypaleniem liderów oraz członków organizacji, brak czasu na sprawy administracyjne, a także niedostateczną liczbę wolontariuszy chętnych do bezinteresownego angażowania się w działania. Problemem dla ponad 20% organizacji jest również niewystarczająca promocja, co skutkuje niską widocznością ich działalności w społeczeństwie.

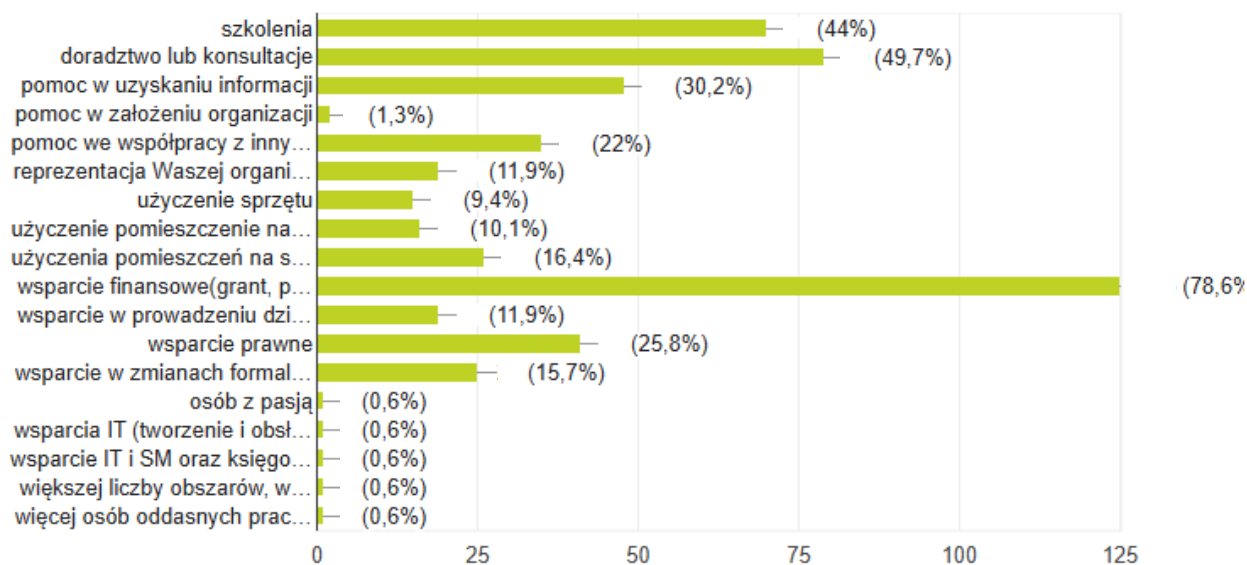
Mniej powszechne, choć nadal istotne wyzwania to:

- brak odpowiednich kwalifikacji członków (7,5%),
- trudności z budowaniem pozytywnego wizerunku (5,6%),
- brak współpracy z innymi podmiotami (5,6%).

Niektóre problemy, takie jak brak lokalu, wysokie koszty wynajmu czy zmniejszające się dotacje, zostały wskazane jedynie przez pojedyncze organizacje, co sugeruje, że są to trudności marginalne.

Kluczowe wyzwania dla organizacji pozarządowych to pozyskiwanie środków finansowych, spełnianie oczekiwań beneficjentów oraz radzenie sobie z nadmierną biurokracją. Wiele organizacji zmagają się również z wypaleniem swoich członków, trudnościami w przygotowywaniu projektów oraz ograniczoną widocznością w społeczeństwie. Choć mniej powszechne, istotne pozostają kwestie braku kwalifikacji, współpracy z innymi podmiotami i problemów wizerunkowych.

8. Potrzeby organizacji

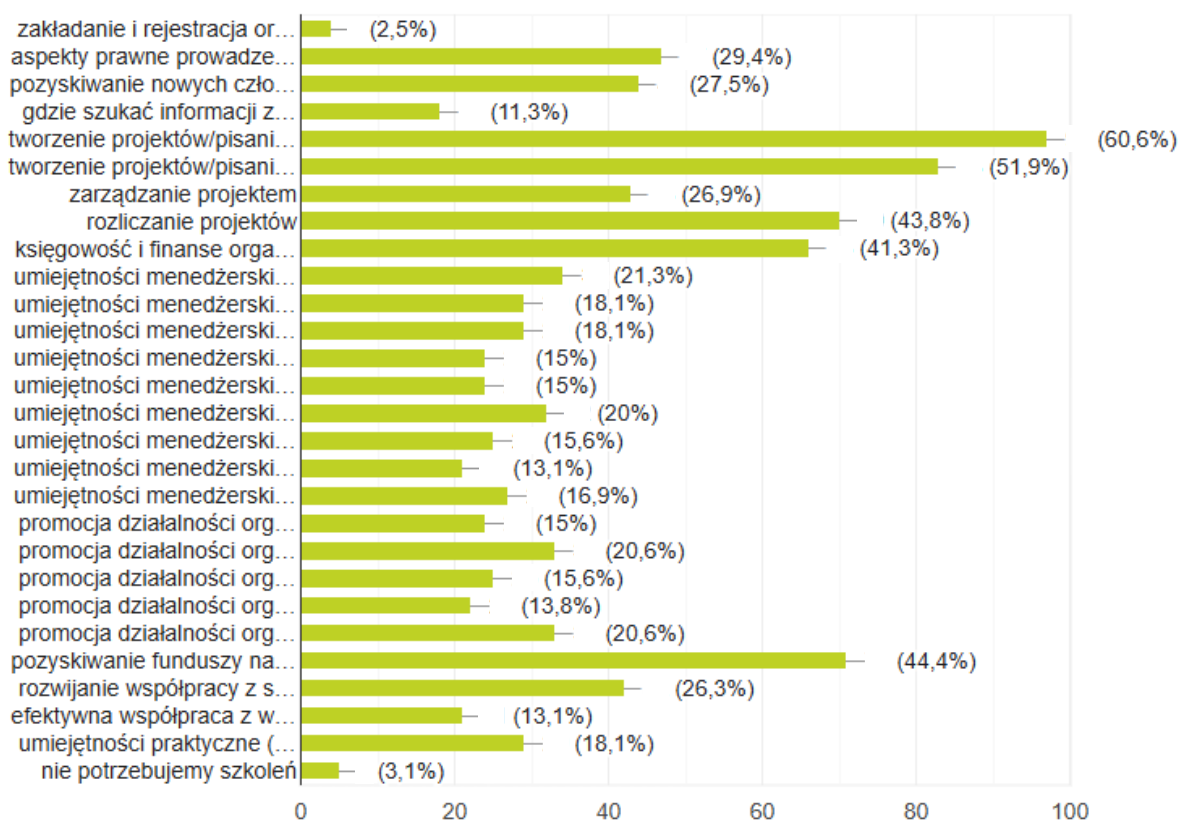
Wykres 14. Jaki rodzaj wsparcia organizacji pozarządowych jest potrzebny?

Wykres 14 przedstawia odpowiedzi organizacji z województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego na pytanie o rodzaj wsparcia, którego najbardziej potrzebują.

Najważniejsze potrzeby organizacji

Najczęściej wskazywanym rodzajem wsparcia jest pomoc finansowa, którą jako priorytetową wskazało aż 78,6% respondentów. To wyraźnie podkreśla, że brak środków finansowych stanowi główne wyzwanie dla większości organizacji pozarządowych. Drugą najczęściej wymienianą formą wsparcia są doradztwo i konsultacje – 49,7% organizacji wyraziło potrzebę pomocy eksperckiej w zakresie prowadzenia działalności. Na trzecim miejscu znalazły się szkolenia, które są istotne dla 44% organizacji. Podkreśla to potrzebę podnoszenia kwalifikacji i rozwijania kompetencji członków organizacji. Mniej organizacji zgłaszało zapotrzebowanie na: pomoc w uzyskaniu informacji (30,2%), wsparcie prawne (25,8%), użyczenie pomieszczeń (16,4%) lub sprzętu (9,4%). Znikomy odsetek NGO wyraził zainteresowanie pomocą w zakładaniu nowych organizacji (1,3%), co sugeruje, że większość badanych podmiotów to organizacje już działające i aktywne.

Organizacje pozarządowe z województw świętokrzyskiego i podkarpackiego najczęściej potrzebują wsparcia finansowego oraz merytorycznego, w tym konsultacji i szkoleń. Mniej istotne, choć nadal zauważalne, są potrzeby związane z pomocą prawną, dostępem do pomieszczeń i sprzętu oraz dostępem do istotnych informacji. Marginalne potrzeby obejmują wsparcie w zakresie IT oraz zakładania nowych organizacji.

Wykres 15. Jakie szkolenia są najbardziej potrzebne organizacjom

Wykres 15 przedstawia odpowiedzi organizacji dotyczące obszarów, w których najbardziej potrzebują szkoleń lub wsparcia merytorycznego. Wyniki pokazują szerokie spektrum potrzeb, od zagadnień związanych z projektami i finansami po umiejętności menedżerskie oraz promocję działań organizacji.

Największe zapotrzebowanie na szkolenia zgłaszano w obszarze tworzenia projektów i pisania wniosków. Organizacje wskazują na potrzebę zarówno ogólnych wskazówek, jak i praktycznej pomocy przy pisaniu wniosków do konkretnych programów grantowych ogłaszanych przez NIW, Fundacja Orlen, Fundacja PZU i wiele innych. Wynik ten, uzyskany aż przez 60,6% organizacji, podkreśla kluczową rolę umiejętności projektowych w pozyskiwaniu funduszy. Kolejnym istotnym obszarem wsparcia, wskazywanym przez 44,4% organizacji, jest pozyskiwanie funduszy na działania statutowe, co uwidacznia potrzebę profesjonalizacji

w zakresie zdobywania środków finansowych. Ponad 40% respondentów zgłasza trudności w poprawnym rozliczaniu projektów oraz prowadzeniu księgowości, co wskazuje na potrzebę szkoleń dotyczących dokumentacji finansowej oraz zarządzania środkami w organizacji.

Istotnym problemem dla wielu NGO są również kwestie formalne i prawne. Prawie 30% organizacji wyraziło zapotrzebowanie na szkolenia z zakresu aspektów prawnych związanych z prowadzeniem działalności. Z kolei 27,5% organizacji zadeklarowało, że potrzebuje wsparcia w pozyskiwaniu nowych członków, a 26,3% wskazało na rozwijanie współpracy z innymi podmiotami. Te wyniki podkreślają trudności związane z rozbudową zespołów oraz nawiązywaniem partnerstw. Ponadto, 26,9% organizacji zwraca uwagę na potrzebę rozwijania umiejętności w zakresie zarządzania projektami, co sugeruje, że realizacja działań i ich koordynacja stanowią dla wielu NGO istotne wyzwanie. Mniej powszechnym, ale wciąż zauważalnym obszarem potrzeb są umiejętności menedżerskie, wskazywane przez 13% - 20% respondentów. Wśród tych kompetencji wymienia się zarządzanie zespołem, delegowanie zadań, motywowanie oraz organizację pracy. Z kolei 20,6% organizacji zgłasza potrzebę wsparcia w promocji swoich działań, co podkreśla znaczenie zwiększania widoczności NGO w społeczeństwie. Umiejętności praktyczne, takie jak obsługa pakietu MS Office czy zarządzanie stroną internetową, są nieco mniej popularne, ale wciąż istotne dla 18,1% respondentów. Tylko 3,1% organizacji zadeklarowało, że nie potrzebuje szkoleń, co wskazuje, że niemal wszystkie NGO widzą konieczność rozwoju. Obszary takie jak zakładanie organizacji, wskazane przez zaledwie 2,5% respondentów, pojawiają się marginalnie, co potwierdza, że większość ankietowanych organizacji jest już aktywna i funkcjonuje w środowisku trzeciego sektora.

Największe zapotrzebowanie dotyczy szkoleń związanych z przygotowywaniem, zarządzaniem i rozliczaniem projektów, a także pozyskiwaniem funduszy. Znaczące potrzeby obejmują również doradztwo prawne, księgowość oraz rozwój współpracy z innymi podmiotami. Chociaż mniej popularne, umiejętności menedżerskie i promocja działalności NGO również odgrywają ważną rolę w rozwoju organizacji. Dane jasno pokazują, że organizacje pozarządowe są świadome swoich ograniczeń i otwarte na wsparcie w kluczowych dla ich funkcjonowania obszarach.

9. Współpraca NGO z innymi sektorami

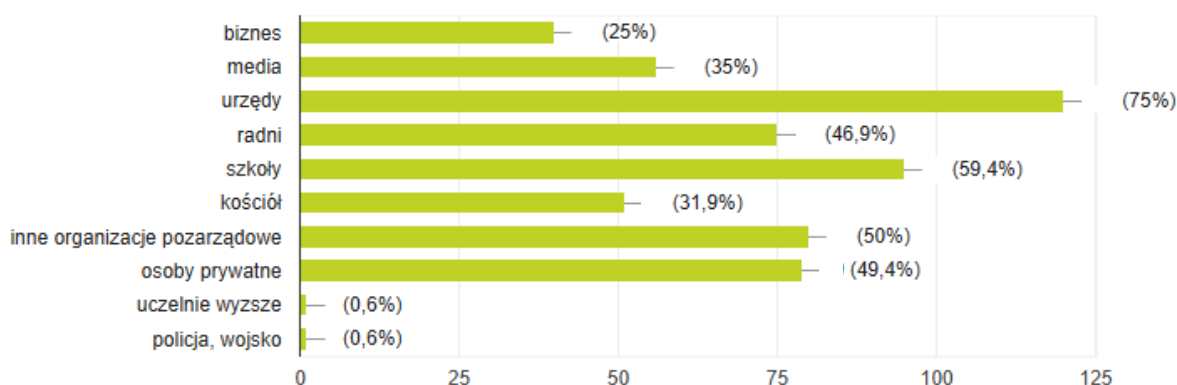
W Polsce współpraca organizacji pozarządowych z innymi sektorami odgrywa kluczową rolę w skutecznym realizowaniu ich misji i działań. Relacje z sektorem biznesowym, instytucjami publicznymi, szkołami czy mediami są szczególnie istotne, gdyż pozwalają na efektywniejsze wykorzystanie zasobów, wymianę wiedzy i zwiększenie oddziaływania społecznego.

NGO i sektor biznesowy coraz częściej łączą siły, korzystając z różnorodnych form współpracy, takich jak sponsoring, partnerstwa w projektach społecznych czy programy wolontariatu pracowniczego. Firmy wspierają NGO finansowo lub poprzez dostarczanie zasobów materialnych, technologicznych czy usług. Coraz bardziej popularny staje się także model CSR (społecznej odpowiedzialności biznesu), gdzie przedsiębiorstwa angażują się w projekty odpowiadające na potrzeby lokalnych społeczności. Współpraca ta bywa jednak wyzwaniem, ponieważ często wymaga negocjacji w celu pogodzenia interesów biznesowych z celami społecznymi organizacji. Organizacje pozarządowe współpracują również z urzędami i administracją publiczną głównie poprzez korzystanie z grantów, dotacji czy realizację zleconych zadań publicznych, takich jak pomoc społeczna, edukacja czy ochrona środowiska. Instytucje publiczne często pełnią rolę partnerów strategicznych w działaniach organizacji, wspierając je nie tylko finansowo, ale również poprzez doradztwo czy udostępnianie przestrzeni. Wyzwania w tym obszarze dotyczą jednak biurokracji i trudności w spełnieniu wymagań formalnych. NGO równie chętnie angażują się we współpracę ze szkołami, prowadząc programy edukacyjne, warsztaty, zajęcia dodatkowe czy kampanie społeczne skierowane do dzieci i młodzieży. Szkoły, jako instytucje lokalne, pełnią rolę łącznika między organizacjami a społecznościami. Współpraca ta pozwala na rozwijanie postaw obywatelskich, ekologicznych czy prozdrowotnych wśród młodego pokolenia. Media np. lokalne/regionalne gazety, radio, telewizje, stanowią kluczowego partnera w promowaniu działań NGO i zwiększaniu ich widoczności w społeczeństwie. Współpraca ta obejmuje zarówno

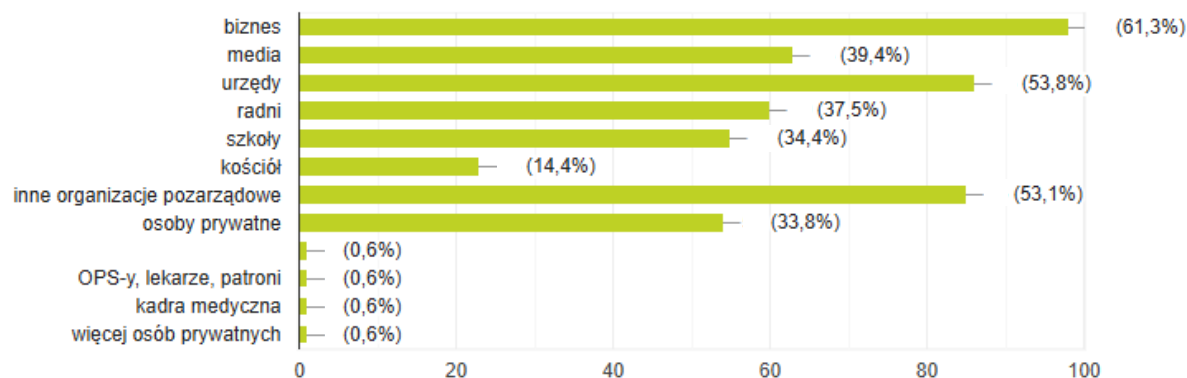
publikowanie informacji prasowych, organizowanie kampanii społecznych, jak i współpracę w ramach projektów medialnych. Media, zwłaszcza lokalne, pomagają organizacjom dotrzeć do szerszego grona odbiorców oraz zwiększyć świadomość na temat problemów, którymi się zajmują. Dla wielu organizacji wyzwaniem jest jednak przyciągnięcie uwagi mediów w warunkach konkurencji informacyjnej.

Istotnym rodzajem współpracy jest współdziałanie między organizacjami pozarządowymi, które pozwala na wymianę doświadczeń, dzielenie się zasobami oraz realizację wspólnych projektów. Dzięki partnerstwom lokalnym organizacje mogą działać efektywniej, odpowiadając na potrzeby konkretnych społeczności. Ważnym aspektem współpracy w tym obszarze jest także rozwijanie sieci kontaktów i wzmacnianie solidarności między NGO.

Współpraca NGO z innymi sektorami, choć często przynosi wymierne korzyści, nie jest wolna od wyzwań. Kluczowe trudności to różnice w priorytetach, ograniczenia zasobów oraz bariery biurokratyczne. Jednak dzięki efektywnej komunikacji i budowaniu wzajemnego zaufania organizacje pozarządowe mogą korzystać z tych relacji, aby skuteczniej realizować swoje cele społeczne i budować bardziej zintegrowane społeczności.

Wykres 16. Z kim współpracują organizacje pozarządowe?

Wykres 16 i 17 przedstawia wyniki z ankiety przeprowadzonej wśród organizacji pozarządowych w województwie świętokrzyskim i podkarpackim, przedstawiają informacje na temat współpracy organizacji pozarządowych z innymi sektorami oraz z kim chciałby współpracować organizacje.

Z analizy danych wynika, że największa część organizacji pozarządowych (aż 75%) aktywnie współpracuje z urzędami, co wskazuje na silne związki NGO z administracją publiczną. Duży odsetek, prawie 60%, angażuje się we współpracę ze szkołami, co świadczy o ich znaczącej roli w edukacji i działaniach skierowanych do dzieci i młodzieży. Połowa organizacji współdziała z innymi NGO, a niemal tyle samo (49%) współpracuje z osobami prywatnymi, co podkreśla otwartość na wsparcie indywidualne i społeczne zaangażowanie.

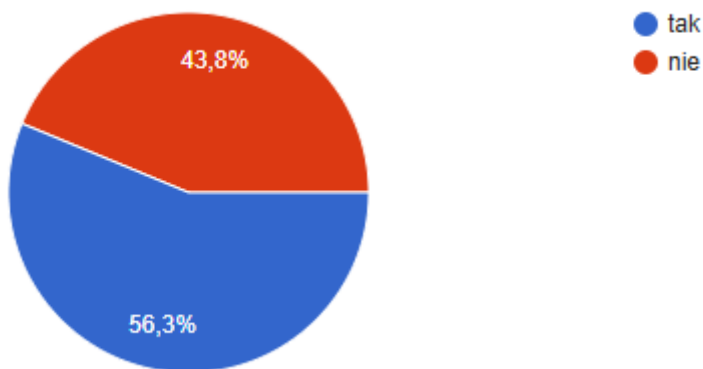
Nieco mniej, bo 46,9% organizacji, deklaruje współpracę z radnymi, co pokazuje, że kontakty z lokalnymi politykami i samorządowcami są istotne, choć nie dominujące. Natomiast tylko 35% NGO współpracuje z mediami, co jest stosunkowo niskim wynikiem, biorąc pod uwagę kluczową rolę mediów w promowaniu działań społecznych i budowaniu świadomości. Niewiele ponad 30% organizacji nawiązuje współpracę z Kościołem, co pokazuje, że choć takie partnerstwa występują, nie są one powszechne. Najśłabsza współpraca widoczna jest z sektorem biznesu, który angażuje się w działania NGO w niewielkim stopniu.

Analiza danych dotyczących potencjalnych partnerstw pokazuje, że organizacje pozarządowe wyrażają największe zainteresowanie współpracą z sektorem biznesowym – taką chęć deklaruje ponad 61% badanych. Jest to sygnał, że NGO dostrzegają w biznesie nie tylko potencjalne źródło finansowania, ale także szansę na budowanie długofalowych, wzajemnie korzystnych relacji. Na kolejnych miejscach znalazły się urzędy oraz inne organizacje pozarządowe – ponad 53% organizacji chciałoby nawiązać z nimi współpracę, co wskazuje na potrzebę rozwijania partnerstw w ramach sektora publicznego i trzeciego sektora. Mniej, ale nadal znacząca liczba organizacji (prawie 40%) jest zainteresowana współpracą z mediami. Jest to ważny sygnał, biorąc pod uwagę, że media mogą odegrać kluczową rolę w promowaniu działań NGO, budowaniu ich wizerunku oraz zwiększaniu społecznej świadomości na temat ich misji. Kolejne 37% organizacji wyraża chęć współpracy z radnymi, co może być związane z dążeniem do większego wpływu na lokalne decyzje i politykę. Na dalszych miejscach znalazły się szkoły i osoby prywatne – około 34% organizacji chciałoby współpracować w tych obszarach. Wynik ten podkreśla potencjał działań edukacyjnych oraz potrzebę angażowania lokalnej społeczności w inicjatywy NGO.

Wyniki sugerują, że współpraca z sektorem publicznym i edukacyjnym jest dobrze rozwinięta, co świadczy o zdolności NGO do budowania relacji z instytucjami. Jednocześnie, niskie wskaźniki współpracy z mediami i sektorem biznesowym wskazują na obszary wymagające poprawy. Media mogą odgrywać istotną rolę w zwiększaniu widoczności NGO, dlatego warto zainwestować w budowanie relacji z dziennikarzami, organizowanie wydarzeń medialnych czy tworzenie profesjonalnych materiałów prasowych.

Współpraca z biznesem, choć obecnie marginalna, ma ogromny potencjał. NGO mogą skupić się na nawiązywaniu kontaktów z firmami w ramach programów społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) lub oferować partnerstwa w realizacji wspólnych projektów, które będą korzystne dla obu stron. Kluczowe jest opracowanie atrakcyjnej oferty współpracy, która uwzględni korzyści dla biznesu, takie jak budowanie wizerunku czy zaangażowanie pracowników. Dane pokazują, że organizacje pozarządowe dostrzegają potrzebę rozwoju współpracy z różnymi sektorami, zwłaszcza z biznesem. Aby zrealizować te aspiracje, warto zainwestować w budowanie atrakcyjnej oferty współpracy dla firm, która uwzględni ich cele, takie jak CSR, promocja marki czy zaangażowanie pracowników. Kluczowe może być także zwiększenie kompetencji członków NGO w zakresie nawiązywania i zarządzania partnerstwami z biznesem.

Ponadto, rozwijanie relacji z mediami, biznesem i innymi sektorami może wymagać dodatkowego szkolenia członków NGO w zakresie komunikacji, negocjacji oraz promocji działań. Tworzenie lokalnych sieci współpracy i platform wymiany doświadczeń między organizacjami, firmami oraz instytucjami może również pomóc w budowaniu nowych partnerstw. Również istotna jest współpraca z urzędami i innymi NGO. Warto tworzyć lokalne platformy wymiany doświadczeń oraz programy partnerskie, które ułatwią współpracę międzysektorową. W przypadku mediów organizacje mogą skupić się na budowaniu bardziej aktywnej obecności, na przykład poprzez regularne wysyłanie informacji prasowych, organizowanie wydarzeń medialnych czy inwestowanie w szkolenia z zakresu komunikacji i promocji. Niższa liczba wskazań w odniesieniu do współpracy z osobami prywatnymi i szkołami może sugerować niewykorzystany potencjał tych relacji. NGO mogłyby lepiej angażować społeczności lokalne poprzez organizowanie wydarzeń, kampanii czy programów wolontariackich skierowanych do mieszkańców i uczniów. Współpraca z radnymi, choć mniej popularna, również mogłaby zostać wzmocniona poprzez działania lobbingsowe, udział w sesjach rad miejskich oraz inicjowanie projektów lokalnych.

Wykres 18. Czy znacie podmioty, które udzielają wsparcia takim organizacją, jak Wasza?

Wykres przedstawia odpowiedzi na pytanie, czy organizacje wiedzą, które podmioty oferują wsparcie dla takich organizacji jak ich własna. Wyniki wskazują, że ponad połowa organizacji biorących udział w ankiecie wie, do kogo może zwrócić się po wsparcie. Jednak równie niepokojący jest fakt, że aż 43,8% organizacji deklaruje brak wiedzy na temat instytucji czy podmiotów oferujących pomoc organizacjom pozarządowym.

Ten wynik budzi poważne obawy, ponieważ świadczy o tym, że niemal co druga organizacja funkcjonuje w poczuciu osamotnienia i braku dostępu do kluczowych informacji. Może to znacząco utrudniać im rozwój, pozyskiwanie funduszy czy skuteczne realizowanie misji. Problem ten wskazuje na konieczność podjęcia działań mających na celu poprawę komunikacji między organizacjami a instytucjami wspierającymi, a także zwiększenie dostępności informacji o możliwościach wsparcia dla sektora NGO.

Kluczowe wydaje się stworzenie czytelnych i łatwo dostępnych źródeł informacji, takich jak bazy danych, portale czy kampanie informacyjne, które pomogą organizacjom odnaleźć potrzebne wsparcie. Bez tego ryzykujemy, że duża część potencjału organizacji pozarządowych pozostanie niewykorzystana, co osłabi ich zdolność do niesienia pomocy społecznościom, którym służą.

10. Rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy rekomenduje się kilka kluczowych działań, które mogą wzmocnić działalność NGO. Przede wszystkim warto skupić się na wspieraniu mniejszych organizacji, które często dominują w sektorze. Lokalne NGO potrzebują szkoleń, narzędzi i zasobów, które pomogą im zwiększyć efektywność i skalę działań. Ważnym krokiem jest także zwiększenie liczby członków i wolontariuszy, co można osiągnąć poprzez promowanie wolontariatu i kampanie społeczne skierowane do różnych grup wiekowych.

Należy również ułatwiać dostęp do finansowania poprzez promowanie programów grantowych i organizowanie szkoleń z zakresu pozyskiwania środków i zarządzania projektami. Równocześnie warto dążyć do zwiększenia różnorodności w zespołach, zarówno pod względem płci, jak i doświadczeń, co może pozytywnie wpłynąć na skuteczność działań i atmosferę pracy.

Kluczowa jest także promocja dobrych praktyk poprzez tworzenie platform wymiany doświadczeń między organizacjami, co umożliwi upowszechnianie sprawdzonych metod i inspirowanie innych NGO. Inwestycje w rozwój technologiczny, takie jak aplikacje, narzędzia do zarządzania projektami czy sprzęt multimedialny, również mogą przyczynić się do poprawy jakości działań. Istotne jest rozwijanie skutecznej komunikacji z beneficjentami, aby lepiej rozumieć ich potrzeby i dostosowywać do nich swoje projekty. Liderzy NGO powinni otrzymywać wsparcie w postaci szkoleń i narzędzi, które pomogą im skuteczniej zarządzać organizacjami i rozwijać ich potencjał. Warto także rozwijać programy partnerskie między NGO, sektorem publicznym i prywatnym, co zwiększy możliwości realizacji projektów i wzmocni pozycję organizacji w środowisku społecznym.

Na koniec, niezwykle ważnym aspektem jest regularne monitorowanie i ewaluacja prowadzonych działań, co pozwoli na optymalizację efektów i lepsze dopasowanie strategii do potrzeb społecznych. Wdrożenie tych rekomendacji przyczyni się do wzmocnienia sektora NGO i zwiększenia skuteczności jego działań.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza sektora NGO, w województwie świętokrzyskim i podkarpackim, pozwala na wyciągnięcie kilku kluczowych wniosków. Organizacje pozarządowe odgrywają niezwykle istotną rolę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, angażując się w działania na rzecz lokalnych społeczności, ochrony środowiska, edukacji czy pomocy społecznej. Mimo różnorodności form i skali działania, większość NGO to małe organizacje lokalne, które często borykają się z ograniczonymi zasobami finansowymi i kadrowymi.

Główne wyzwania sektora to niestabilność finansowa, trudności w pozyskiwaniu funduszy, biurokracja oraz brak profesjonalizacji w obszarze zarządzania projektami i współpracy z innymi podmiotami. Pomimo tych trudności wiele organizacji wykazuje dużą elastyczność i zdolność do adaptacji, co pozwala im skutecznie funkcjonować w lokalnych społecznościach.

Największym potencjałem sektora NGO są osoby w wieku 25 - 45 lat, które najczęściej angażują się w działalność organizacji, zarówno jako liderzy, wolontariusze, jak i pracownicy. Istotnym wkładem w funkcjonowanie NGO jest również praca wolontariuszy, która pozostaje podstawą działań wielu organizacji.

W celu dalszego rozwoju organizacji należy podkreślić potrzebę wzmocnienia kompetencji członków poprzez szkolenia i doradztwo, ułatwianie dostępu do finansowania oraz rozwijanie współpracy międzysektorowej. Równie ważne jest wspieranie mniejszych organizacji poprzez budowanie lokalnych partnerstw i promowanie dobrych praktyk.

Opracowanie podkreśla, że sektor NGO, mimo licznych wyzwań, ma ogromny potencjał do rozwoju i odgrywa kluczową rolę w budowaniu zrównoważonego społeczeństwa obywatelskiego. Wdrażanie zaproponowanych rekomendacji może przyczynić się do zwiększenia efektywności działań organizacji pozarządowych i ich pozytywnego wpływu na otoczenie.

Metodologia badania

Informacje przedstawione w niniejszym dokumencie pochodzą z badań własnych zrealizowanych przez zespół Fundacji Aktywizacji i Rozwoju w okresie od maja 2023 roku do listopada 2024 roku (*Ankieta potrzeb i problemów dla organizacji pozarządowych z woj. świętokrzyskiego i podkarpackiego*). W ramach powstałego dokumentu zbadano 130 organizacji z województw świętokrzyskiego i podkarpackiego.

Bibliografia:

1. Kaczmarczyk W., Stec P., i in., *Finansowanie organizacji pozarządowych przez jednostki samorządu terytorialnego w 2020 i 2021 r. Raport z badania, Kwidzyn, październik 2021 r.*
2. Stowarzyszenie Klon Jawor, *Kondycja sektora organizacji pozarządowych 2021*, Warszawa, maj 2022
3. <https://konfederacjaipr.pl/pl/2021/11/30/ekspertyza-analiza-finansowania-sektora-ngo/>
4. <https://fakty.ngo.pl/>